

VALTUUSTOALOITE

Katariinanlaakso – Luolavuori - Auvainen - Sauhuvuori - Lemunniemi – Vaarniemi – Rauvolanlahti

TURUN JA KAARINAN RAJA-ALUEELLA SIJAITSEVAN LUONTO-, KULTTUURI-, OPETUS- JA VIRKISTYSALUEEN MERKITYS, TURVAAMINEN JA KEHITTÄMINEN

Itäisen Turun ja Kaarinan läntisellä raja-alueella sijaitsee merkittävä luonto-, luonnonsuojelu- ja virkistysalueiden verkko, mikä kytkeytyy kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin ja Suomen historian vaiheisiin. Alueen virkistyskäyttö on kasvanut huomasti viime vuosina. Opetuksellisella käytöllä on vuosikymmenien perinteet.

LUONTO

Alueen ytimen muodostavat Turussa Katariinanlaakso ja viime vuonna kaupungin luonnonsuojelun alueeksi rauhoittama Luolavuori. Kaarinan alueet ovat kaavoissa virkistykseen varatut Auvaisten, Lemunniemen, Sauhuvuoren ja Vaarniemen metsä- ja peltoalueet.

Luonnoltaan arvokkaimmat kohteet kuten Rauvolanlahti – Valtioneuvoston vuonna 1982 vahvistaman lintuvesiohjelman suojelukohde - ja Vaarniemen kallioalueet kuuluvat Natura-verkostoon, mikä on Euroopan neuvoston luontodirektiivissä määriteltyjen suojeltavien luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen suojeluohjelma.

Luonto on monipuolista. Kasvillisuuden erityispiirteitä ovat vanhat tammet ja metsälehmukset, lehtokasvit, rantalepikot, rinnekuusikot sekä rinneketojen harvinaiset ketolajit. Alueelta löytyy harvinaisia sienilajeja ja lehtometsien sammalia.

Metsät ovat monipuolisia karuista kalliomänniköistä, vanhoihin kuusikkoihin ja lehtometsiin. Vanhoissa jalopuumetsissä elää monimuotoinen lahopuusta riippuvainen kovakuoriaislajisto. Lehtometsien linnusto on Ruissaloon verrattava – varsinkin Katariinanlaaksossa.

Vähäisiä talousmetsiä on hoidettu jatkuvan kasvatuksen menetelmin, mikä on taannut sen, että metsät ovat luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön näkökulmista lähes ihanteelliset.

KORKEUSEROT JA MERI

Topografia on vaihteleva. Kallioalueet, joiden rinteiltä löytyy myös luolia ja isoja siirtolohkareita, nousevat kymmeniä metriä ympäröiviä peltoja korkeammalle. Suurimmat luolat löytyvät Turun Luolavuoren luonnonsuojelun alueelta.

Alue rajoittuu mereen ja Rauvolanlahti on tunnettu lintujen pesimä- ja muutonaikainen levähdyspaikka. Lahden kummankin puolella ovat suojellut lehtoalueet Kaarinan Vaarniemi ja Turun Katariinanlaakso. Niitä yhdistävät Rauvolanlahden poikki kulkevat pitkospuut, joiden varrella on lintutorni.

SOTATANNER

Suomen historiaan liittyvä maihinnousupaikka on Rauvolanlahti. Ruotsi-Suomen sijaishallitsijana ollut Kaarle-herttua nousi Katariinanlaakson rannalle vuonna 1597 maihin sotajoukkonsa kanssa ja Turun linna antautui muutamien viikkojen taistelujen jälkeen.

Toinen sotatanner on Kaarinan Lemunniemi liittyen Suomen sodan vaiheisiin. Lemunniemellä käytiin vuonna 1808 taistelu, jota Runeberg on kuvannut Väinö Stoolin tarinoissa runossaan Kuoleva soturi. Taistelun alue ja säilyneet merkit taistelusta on kaavoituksessa pääosin otettu huomioon.

Maihinnousu tapahtui Ala-Lemun kartanon rannassa, mikä on 1700-luvun lopussa piispa Mennanderin rakennuttama ja puutarha Pehr Kalmin suunnittelema. Koko alueella sijaitsevat myös Yli-Lemun ja Auvaisbergin kartanot sekä Vaarniemen kapteenin puustelli.

KULTTUURIHISTORIA

Alue on ollut asuttu niin pitkään, kun se on ollut mahdollista maannousun myötä. Vanhimmat merkit asutuksesta ovat Luolavuoren, Kaarinan Sauhuvuoren ja Vaarniemen varhaismetallikautiset haudat. Sauhuvuori on tunnettu vartiovuori, jossa on pidetty menneinä vuosisatoina vahtia ja ilmoitettu iso kokko sytyttämällä vihollisen alusten saapumisesta.

KAUPUNGIT MAANOMISTAJIA

Pääosa kaikista alueista on Turun ja Kaarinan kaupunkien omistuksessa. Yksityisiä maanomistajia on vain muutama. Turun maanomistus ulottuu kymmenien hehtaarien suuruisena Kaarinan puolelle Vaarniemessä ja Lemunniemellä. Maanomistajilta on kuulunut viestejä, että alueella liikkumista olisi tärkeä edelleen ohjata ja kanavoida, koska virkistys- jien määrä on noussut niin suureksi.

POLKUVERKOSTOT

Kaarinan puolella on yli 15 vuotta käytössä ollut Pyhän Katariinan polkuverkosto. Vaarniemen kallioalueella sijaitsee laavu nuotiopaikkoineen ja näkötorneineen. Runsas kävijämäärä näkyy luonnon kulumisena. Kaarinan partiolaiset ovat aikanaan polut linjanneet ja rakentaneet. He vastaavat edelleen eri yhteistyötahojen kanssa polkuverkoston hoidosta.

Turussa Katariinanlaakson ja Luolavuoren polkuverkosto on myös monipuolinen ja kaupungin hoidossa. Polut yhdistyvät Kaarinan alueelle Rauvolanlahden poikki kulkevalla pitkospuupolulla.

KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

Koko kuvattu suuralue on luonnoltaan ja kulttuurihistorialtaan valtakunnallisesti merkittävä. Se kuvastaa myös suomalaista asutushistoriaa sijaitessaan niin lähellä Turun historiallista kaupunkikeskusta – suomalaisen kaupunkikulttuurin ydintä. Alue saattaa täyttää kansallisen kaupunkipuiston kriteerit.

Kansallinen kaupunkipuisto voidaan perustaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistysellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi.

HYVINVOINNIN LÄHDE

Viimeaikaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että metsissä ja alkuperäisessä luonnossa oleskelu, vaeltelu ja luonnon havainnointi lisäävät ihmisen hyvinvointia. Luonto tekee hyvää ihmisen psyykkiselle hyvinvoinnille. Niinpä luontomatkailukin on kasvattanut suosiotaan ja mm. kansallispuistojen kävijämäärät ovat lisääntyneet.

Lemunniemen - Katariinanlaakson metsien monipuolisuus ja virkistysellisen arvon säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää. Kaikkien maanomistajien kanssa on välttämätöntä sopia metsien hoitomenetelmistä ja metsäalueiden tullessa myyntiin hankkia ne kaupungin omistukseen.

Niin Kaarinan kuin Turunkin puolella uudet asuntoalueet ovat rakentuneet alueen sisään tai rakentumassa sinne. Ne luovat lisää käyttöpaineita ja edellyttävät virkistys ohjaamista. Samalla on mahdollista luoda palveluja ja tarjota mahdollisuuksia myös matkailulle.

Kyseistä aluetta on tähän mennessä kehitetty patikoinnin ehdoin eikä sen paremmin pyöräilyä kuin vesillä liikkumista- kaan ole otettu lainkaan huomioon, vaikka niihin näillä alueilla on hyviä mahdollisuuksia. Pyöräily luonnossa on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana paljon ja se näkyy myös maaston kulumisena.

Vihreä valtuustoryhmä esittää kaupunginhallitukselle, että Turun kaupunki

1. käynnistää yhteistyön Kaarinan kanssa kuvatun alueen turvaamiseksi, kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi ottamalla yhteistyöhön mukaan myös kolmannen sektorin;
2. turvaa vuosittain riittävän rahoituksen alueen palvelu- ja polkuverkoston kunnossapitoon ja kehittämiseen;

3. tekee omista – mahdollisuuksien mukaan koko alueesta - metsistä ja alueista hoitosuunnitelman, jossa tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja virkistysellisten arvojen säilyttäminen;
4. kokoaa tiedot alueen esihistoriallisen ja historiallisen ajan asutuksen kohteista ja merkittävistä paikoista sekä tapahtumista siten, että ne voidaan liittää osaksi kehitettäviä polkuverkostoja;
5. selvittää Kaarinan kanssa mahdollisuuksia kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi alueelle;
6. tekee alueesta kokonaisvaltaisen maankäyttö- ja palvelusuunnitelman yhdessä Kaarinan kanssa, missä tarkastellaan mahdollisuuksia ja vaikutuksia elinvoimaan, viihtyisyyteen, hyvinvointiin ja luonnonarvojen turvaamiseen sekä liikkumisen kanavointiin että matkailuun;
7. kuuntelee alueen maanomistajia ja neuvottelee heidän kanssaan metsien käytöstä; hoidosta ja liikkumisen kanavoinnista sekä muista esiin nousevista kysymyksistä;
8. ottaa huomioon kehittämistyössä entistä paremmin esteettömyyden, pyöräilyn ja vesillä liikkumisen sekä alueella toimivien ja sinne syntyvien matkailuun liittyvien yrittäjien toimintaedellytysten parantamisen;
9. käyttää hyväkseen alueen reittejä ja kohteita esitellessään digitaalisuuden tuomia mahdollisuuksia myös maastossa kohteita esiteltäessä.